

Закінчуючи свій виступ, хочу висловити як експерт з прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку в науках про Землю оптимістичне сподівання, що наші можновладці з двох альтернативних сценаріїв виберуть той, який, у співпраці з передовими зарубіжними установами, сприятиме керованому державою піднесенню економіки країни, зростанню суспільного добробуту.

Якщо ж буде ухвалено інший сценарій, тобто невтручання держави в розвиток мінерально-сировинної бази і передача її у сферу «ринкових відносин», то, як свідчить досвід

країн «третього світу», це призведе до привласнення національних багатств групами місцевих та зарубіжних нуворишів, не зацікавлених у сталому розвитку України, зруйнує її науку і культуру і відкине нашу державу на узбіччя цивілізації.

Прикладом цього в Україні є припинення фінансування новими власниками вугільних шахт Західного Донбасу (у процесі їх реструктуризації) наукових прогнозів підтоплення територій і заходів щодо його запобігання.

Дуже не хотілося б, щоб подібна політика стала реальністю!

А.І. ШИРОКОВ, голова ЦК профспілки працівників НАН України

Розв'язання проблем, які постають перед Академією, багато в чому залежить від нас самих, наших зусиль, здатності НАН України адаптуватися до сучасних умов, підвищити ефективність діяльності її установ.

Однак надзвичайно важливою з цього погляду є роль держави та влади, зокрема її законодавчої гілки. Після виборів розпочнеться структуризація парламенту, утворення комітетів Верховної Ради України. Традиційно у Комітеті з питань науки й освіти було досить широке представництво наших колег, учених НАН України. Так, в останньому складі працювали І.Р. Юхновський, К.М. Ситник, П.П. Толочко, С.І. Дорогунцов, яким маємо висловити вдячність за їхню роботу. Проте сьогодні у мене виникають певні побоювання щодо складу майбутнього комітету: чи достатнім буде у ньому представництво науки? Загалом для науково-технічної сфери доцільно утворити окремий комітет з питань науки, технологій та інноваційної діяльності. До речі, кілька років тому ця ідея вже розглядалася, але тоді, на жаль, вона не була зреалізована.

Різні політичні сили, попри свої ідеологічні та програмні відмінності, заявляють про розуміння ролі і значення науки у житті суспільства. Тому варто було б створити у Верховній Раді міждепутатське, міжфракційне об'єднання, яке на широкій основі надавало б підтримку законодавчим ініціативам у науковій сфері. Скажімо, одна з них — прийняття Закону «Про Національну академію наук України». Цей закон у концентрованому вигляді має узагальнити положення різних нормативних актів, регулювати розбіжності, які там трапляються, чітко окреслити взаємини держави і НАН України, зрештою, визначити, а що ж таке статус Академії як «національної» організації і що він дає науковцям.

У діяльності НАН України, її установ далеко не другорядну роль відіграють соціальні питання, ігнорування яких може позначитися на ефективності науково-дослідної роботи і, певною мірою, — на майбутньому Академії.

Саме з урахуванням цих обставин 19 квітня ц.р. Президія НАН України за погодженням з ЦК профспілки ухвалила постанову «Про заходи щодо вирішення соціальних

питань у НАН України». Вона ґрунтується на пропозиціях Комісії з питань подальшого підвищення ефективності діяльності Академії, більшість яких подала профспілка. Заходи стосуються таких проблем, як оплата праці і стипендій, забезпечення науковців житлом, робота лікувально-оздоровчих закладів тощо.

Стосовно оплати праці. У 2005 р. вона зросла у середньому на 40%. Торік Академії вдалося розв'язати таку важливу проблему, як встановлення доплати за наукові ступені та вчені звання. Над цим ми з Президією НАН України напружено працювали майже два роки. Нам також вдалося переконати Уряд не поширювати на систему НАН України Єдину тарифну сітку, яка погіршила б стан з оплатою праці в Академії. Сьогодні посадові оклади — від молодшого наукового співробітника до директора інституту — на 250—300 грн вищі, ніж вони були б, якщо б Академія користувалася Єдиною тарифною сіткою.

Разом з тим ми маємо підготувати обґрунтоване подання до Кабінету Міністрів щодо підвищення з 2007 р. посадових окладів співробітників НАН України до рівня, визначеного вітчизняним законодавством, оскільки нинішні оклади не є стимулюючими і не сприяють престижності наукової праці, як це було ще 15 років тому, коли «наука і наукове обслуговування» перебували на 3—4 місці за оплатою праці. Наведу досить цікаве співвідношення: якщо посадовий оклад президента Академії наук у 1991 р. взяти за 100%, то міністр отримував тоді 75% цього рівня. А сьогодні у міністра 100%, а у президента НАН України — лише 15% міністерського окладу! Виникає цілком закономірне запитання: як можна істотно, до рівня подвійної заробітної плати у промисловості, підвищити посадові оклади працівників НАН України, коли оклад її президента нині зрівняний із окладом начальника управління міністерства.

З метою залучення до Академії талановитої молоді необхідно підвищити розмір стипендії

аспірантів до рівня посадового окладу молодшого наукового співробітника. Прив'язувати її до посадового окладу викладача-стажиста, можливо, і влаштовує Міністерство освіти і науки, але зовсім не підходить для науки.

Серед проблем соціального спрямування ключовою є житлова. Будівництво службового житла можливе як за рахунок збільшення обсягів фінансування за відповідною бюджетною програмою, так і шляхом залучення коштів інвесторів для забудови земельних ділянок, що належать НАН України.

Потрібно також домагатися розв'язання на законодавчому рівні питання довготривалого пільгового надання кредитів для придбання чи будівництва житла молодим науковцям Академії через визначення певної квоти. Цю роботу необхідно активізувати у співпраці з гуманітарним блоком уже нового Кабінету Міністрів.

Нам слід також більш наполегливо і системно співпрацювати з Київською міськдержадміністрацією щодо забезпечення службовим житлом працівників академічних установ столиці. Зокрема, НАН України разом з інвесторами здійснює проект комплексної житлової та культурно-побутової забудови по вул. Метрологічній, 9, що у Голосіївському районі. Це дасть змогу нашим науковцям до кінця 2007 р. отримати майже 170 квартир. Відповідна концепція з цього питання затверджена Бюро Президії НАН України від 20 квітня 2006 р. за № 120. І хоч як це дивно, але від місцевої влади ми не відчували необхідної підтримки, скоріш навпаки. Борисе Євгеновичу! Думаю, нам потрібно звернутися до нового мера і глави КМДА пана Л. Черновецького з проханням узяти під особистий контроль невідкладне погодження дозвільної та проектно-кошторисної документації проекту забудови.

Мабуть, уже час вимагати реалізації рішення КМДА, прийнятого ще 2003 р., щодо спорудження для НАН України житлового 112-квартирного будинку по вул. Автозаводській, 61-А, що в Оболонському районі.

Важливими є також питання підтримки і подальшого розвитку лікувально-оздоровчих закладів — складової майнового комплексу Академії. Це — Лікарня для вчених, санаторії, пансіонати, дитячі оздоровчі табори.

І тут я не можу не сказати про абсурдну кримінальну ситуацію, яка складається навколо державного майна, що належить Академії, але яким вона сьогодні не володіє. Йдеться про державні підприємства: лікувально-профілактичний комплекс «Феофанія» і готельний комплекс «Феофанія». Ще у 1994 р. колишній керуючий справами Академії В.П. Цемко, перевищючи свої повноваження, уклав договори оренди з головним лікарем ЛПК і директором готелю (своїм сином) терміном на п'ять років. Наступного року за тією самою адресою з'явилися акціонерні товариства закритого типу.

Уже понад десятиліття Академія фактично самотужки намагається повернути належне їй майно: а це санаторії, дитячі оздоровчі табори, реабілітаційне відділення, база у Стеблеві, готельний комплекс, загалом нерухомість і земля у Феофанії, Ворзелі, Кончі-Заспі вартістю у десятки мільйонів не гривень, а доларів. За цей час ми витримали понад 230 судових процесів, у країні змінилося шість Генпрокурорів.

Рішенням Арбітражного суду м. Києва від 29.11.2000 р. та від 22.01.2001 р. було ухвалено примусово виселити аферистів з незакон-

но утримуваних приміщень НАН України. Законність цих рішень підтверджено і Верховним судом України.

Але державні виконавці досі не можуть виконати судові рішення. Вони блокуються наскрізь корумпованою судовою системою районних судів, прокуратур деяких районів м. Києва, які посилаються на таке «кришування» з боку одного з перших заступників Генпрокурора.

Складається враження, що гасло часів відомих подій кінця 2004 р. трансформувалося у зовсім інше, а саме: «Злочинці сидітимуть не в тюрмах, а у владі». До речі, в кабінеті тієї самої особи, яка незаконно привласнила майно Академії, висить щось на зразок чи то грамоти, чи то посвідчення активного учасника помаранчевої революції!

На жаль, безрезультатними поки що є звернення з цього приводу керівництва Академії і профспілки до Президента України В.А. Ющенка. На його доручення ми отримуємо формальні відписки з тієї самої Генеральної прокуратури.

Пропоную схвалити Звіт про діяльність НАН України у 2005 році. Бажаю усім успіхів і гарздів, а також бути оптимістами, оскільки Президент України Віктор Ющенко у своїй короткій промові перед нами сказав, що наука у владі має багато партнерів. Дай же нам, Боже, щоб це були справжні партнери, а не халявники з відомої реклами однієї з фінансових пірамід.